

La Societat Històrica

"Comtes d'Urgell", de Balaguer

Aquest estiu passat vam tornar a Balaguer. La petita ciutat, arribada a capital de la comarca de la Noguera al cap de cinc segles i mig d'haver estat la segona ciutat de la Confederació catalano-aragonesa, mena avui la seva vida reposada i senzilla, agrícola i comercial, tradicional i amistosa que li és habitual des de fa anys.

Algú es pregunta per què Balaguer, que fou la darrera seu del comtat d'Urgell, no és la capital de la comarca de l'Urgell. O, millor dit, per què la Noguera no és l'Urgell? Però la resposta arriba de pressa, tota sola, d'una manera natural.

La Noguera és ja l'Urgell, com ho són el Pallars Jussà, el Solsonès i el Segrià, per exemple. En realitat, tot el territori que avui comprèn la província administrativa de Lleida, aproximadament, podria anomenar-se Urgell, perquè els comtes d'Urgell, partint de la Seu, reconqueriren tota la terra Segre avall, i no s'aturaren fins a Lleida. I nosaltres afegirem que no s'haurien aturat fins ben endins de les actuals províncies d'Osca i de Saragossa, i fins a l'Ebre, a Flix, és a dir, fins a recuperar els dominis dels antics ilergetes, dels quals eren, ben conscientment com ho prova llur actitud, els seus legítims hereus.

Avui, però, la situació és encara pitjor perquè de l'Urgell només en resta el nom. Tota l'abundància de castells i la riquesa en moneda, en joies, en mobles, en vestits, en objectes i en cortinatges, ha estat usurpat o enderrocat, injustament, malauradament.

No ens aturem, però, a comentar els fets ja irreversibles. Resten encara, con tènues ombres del passat, alguns vestigis que recorden els com-

tes d'Urgell. Cal salvar-los! No hi ha gran cosa, i encara en mal estat, però tanmateix no es pot negar que les pedres d'Àger, d'Agramunt, de Castelló de Farfanya, de Cubells i d'altres indrets, si bé esmicolades i velles, esgrunades i ploroses com es troben, van contemplar un dia els comtes d'Urgell i sembla que els recorden encara.

I fora dels límits del comtat d'Urgell, hi havia abundants pobles i possessions que pertanyien als nostres comtes: les baronies de Cervelló i de Sant Vicent, prop de Barcelona, i les viles de Granollers, Caldes, Piera, etc.; al regne de València, les baronies i els llocs de Bunyol, Meacastre, Setaigües, Xàtiva, Alborratx, Benibonet, Foia i d'altres; al regne de Navarra, alguns pobles que foren de la casa d'Entença; al regne d'Aragó, demés de les baronies d'Entença i d'Antillon, que pertanyeren a la comtessa Teresa, tingué els llocs de Fraga, Vallobar, Alcolea de Cinca, Albalat, Ossó, Castellfollit i d'altres. I fins a Itàlia, a la Lombardia, posseïen la ciutat d'Aqua, que fou el dot de la comtessa Margarida de Montferrat.

Tot pot ser útil avui, per a iniciar una tasca d'agrupament, d'estudi, de catalogació de tot allò que pertanyé als comtes d'Urgell. És massa tard, potser? Segurament, perquè hauria calgut fer-ho abans. Però si no ho fem avui, demà ja no restarà absolutament res. És necessari, doncs, llançar-se tot seguit a l'obra.

Què caldria fer? Senzillament, donem algunes indicacions que podrien servir d'orientació:

1. Crear un organisme superior que dirigeixi tots els treballs, i que es podria anomenar "So-

cietat Històrica COMTES D'URGELL", amb residència a Balaguer.

2. Crear un Museu, un Arxiu i una Biblioteca destinats a guardar els objectes, les pedres, els documents, els llibres i qualsevol altre testimoni que hagi pertangut o faci referència, de prop o de lluny, als comtes d'Urgell i a tota llur família.

3. Treure bones col·leccions de fotografies de tots els castells (o de les restes i ruïnes) que havien pertangut als comtes d'Urgell.

4. Col·leccionar tots els llibres que estudiïn les figures i les terres dels comtes d'Urgell, amb l'ajuda de fotocòpies quan no sigui possible l'adquisició dels originals.

5. Recaptar els fons necessaris per a portar a cap aquesta obra amb una absoluta independència, i a la qual podrien participar tots els balaguerins i també els amics.

6. Cercar col·laboradors arreu del món, que es podrien constituir en agrupaments amb el

nom d'"Amics de Balaguer", per exemple, per tal de fer més efectius els treballs iniciats.

En resum, la principal intenció que persegueix aquesta idea és evitar que, d'ara endavant, es perdi cap altra resta de tot allò que fou un dia dels comtes d'Urgell, de tots o bé d'un d'ells, i això des de la instauració de la dignitat comtal, sobretot des de després de Guifre el Pilós però també d'abans, a partir dels primeríssims comtes d'Urgell i de Cerdanya, quan no eren encara hereditaris.

Només així podríem retre culte als veritables forjadors de les nostres terres ponentines, als creadors de la Catalunya Nova, als heroics Ermengols l'eco de les victòries dels quals ressona encara avui, amb més força cada dia; i als hereus del comte-rei Jaume II, el darrer dels quals hauria pogut ésser el nostre Jaume III i que la història distingeix amb el renom del Dissortat.

J.B. Xuriguera